

Spouštíme záchranný program pro raka kamenáče, našeho nejvzácnějšího a kriticky ohroženého raka

12.7.2024 - Veronika Krejčí | Ministerstvo životního prostředí ČR

V České republice se vyskytuje šest druhů raků, pouze dva z nich jsou však původní. Jedná se o raka říčního a raka kamenáče. Rak kamenáč je vzácnější, jeho početnost výrazně klesá a bez aktivní péče o místa, kde dosud žije, hrozí úplné vymizení tohoto korýše z naší přírody.

Právě proto nyní Ministerstvo životního prostředí schválilo záchranný program, který připravila Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s externími odborníky.

Rak kamenáč k životu potřebuje potoky s kamenitým dnem, vyhovuje mu, když do vody zasahují kořeny stromů či keřů, které poskytují dostatek úkrytů. Je velmi citlivý na napřimování či betonování potoků a kvalitu vody, závažným problémem jsou otravy a račí mor. Odhaduje se, že kvůli račímu moru vymřelo za posledních pět let až 20 % z celkové populace tohoto druhu v ČR. Dlouhodobým cílem záchranného programu je dosažení příznivého stavu raka kamenáče z hlediska ochrany na území ČR a zachování jeho výskytu na minimálně 200 km vodních toků.

„Zásadní je ochrana a aktivní péče o biotop druhu, tedy místa, kde rak kamenáč dosud žije. Důležité je zachování nejen jejich rozlohy, ale i kvality prostředí. Pomůže to nejen raku kamenáčovi, ale i dalším druhům, které potřebují k životu podobné podmínky. Větší podpora ochrany biotopů a místních populací všech chráněných druhů je navržena formou změny druhové ochrany v zákoně o ochraně přírody a krajiny. Novela bude v průběhu léta předložena vládě ke schválení. Nový záchranný program zajistí ochranu toků, kde se rak vyskytuje, napomůže také užší spolupráci mezi orgány ochrany přírody a většímu zapojení rybářské veřejnosti a hospodářů,“ zdůrazňuje **ministr životního prostředí Petr Hladík (KDU-ČSL)**.

Kromě nevyhovujících přírodních poměrů v povodí toků raka kamenáče zásadně ohrožuje také račí mor, který šíří nepůvodní americké druhy raků. Je to vysoce infekční onemocnění a naše původní druhy raků nemají dostatečnou imunitu, aby se nákaze ubránily. Bohužel neexistuje žádný účinný prostředek, kterým by se raci dali vyléčit, jedinou možností je omezit jeho šíření. Klíčová je tedy spolupráce s rybáři a správci toků. K zavlečení račího moru na lokalitu totiž stačí pouze voda infikovaná jeho spory či infikované rybářské vybavení. Může docházet i k přenosu spor na srsti migrujících živočichů.

„Rak kamenáč patří mezi menší druhy raků, samci obvykle dorůstají 8-10 cm, samice jsou menší. Je samotářem s noční aktivitou, přes den se schovává pod kameny a kořeny. Je všežravec, živí se detritem, nánosy řas či drobnými bezobratlými živočichy. Tělo raků kryje pevná chitínová schránka, odtud také název Crustacea z latinského slova kůra, schránka. Páří se na podzim, poté na sobě samice nosí přilepená vajíčka, ze kterých se na jaře líhnou malí ráčci. Račí tělo se skládá z devatenácti článků, na nichž jsou nejviditelnější první kráčivé končetiny – klepeta. Korýš je používá k obraně, ale také k udržování rovnováhy nebo přidržování potravy,“ popisuje **Jana Hronková z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR**, která koordinovala přípravu záchranného programu.

Raci kamenáči u nás nyní žijí na 38 lokalitách ve středních, severních a západních Čechách a dále v Podkrkonoší, kde se vyskytuje jediná izolovaná populace. Tento drobný korýš je dokonce zobrazen v

logu chráněné krajinné oblasti Brdy, kde doposud obývá některé potoky.

„Rozvoj záchranných programů, které pomáhají v naší krajině udržet vzácné druhy rostlin a živočichů, je jednou z priorit vlády ČR. Aktuálně je v České republice realizováno 13 záchranných programů a postupně se pracuje na dokončení dalších. Rak kamenáč je deštníkovým druhem pro společenstva přirozených vodních toků. Ačkoliv je kvůli račímu moru velmi náročné zajistit jeho adekvátní ochranu, díky záchrannému programu lze rizika šíření této nemoci snížit a raka kamenáče tak na našem území dlouhodobě zachovat,“ říká ministr Petr Hladík.

Rak kamenáč je chráněn nejen naší národní legislativou jako kriticky ohrožený druh, ale i evropskými předpisy. Podle směrnice o stanovištích je takzvaným prioritním druhem a bylo u nás pro něj vyhlášeno 13 evropsky významných lokalit.

https://www.mzp.cz/cz/news_20240712_Spoustime-zachranny-program-pro-raka-kamenace-naseho-n ejvzacnejsiho-a-kriticky-ohrozeneho-raka